

SPECTACOL RADIOFONIC

Constantin PARASCHIVESCU

Debut la un teatru neglijat

Neglijat de noi toți în comentarii, că, de, ne-am făcut oameni mari, e teatrul radiofonic pe care majoritatea l-am îndrăgit din copilărie. Care ne-a dăruit gustul poveștilor înainte poate de a le afla din cărți, ne-a învățat să recunoaștem actorii după timbrul și inflexiunile vocii, să creăm cu imaginația cadrul scenografic după sugestiile dialogului și să urmărim un film cu ochii închiși. Dacă muzica e arta sufletului, teatrul undelor radiofonice poate fi, prin cuvinte și ambianță sonoră, arta sensibilizării cugetului. Înainte de a vedea, ascultăm; și vedem înțelesuri cu ochii minții. Pentru autori e o bună școală de dramaturgie, de elocință a cuvântului și dezvoltarea unei acțiuni, de sugestie a ideilor. Mulți au debutat aici și piesele multora, premiate și publicate, s-au difuzat în premieră radiofonică înainte de a fi, sau fără a mai fi, prezentate pe scenă (Iosif Naghiu, Dan Tărchilă, Radu Macrinici, Saviana Stănescu ș.a.). De curând, de Paști, duminică 5 mai, a debutat aici tânărul redactor al emisiunilor culturale Costin Manoliu, împătimit de teatru, cu scenariul *Lacrimi de sânge*.

Temă dramatică, privind alternativa credință-adevăr, cu jertfele plătite într-o vreme abia apusă în secolul trecut și altele în sute de ani de istorie scrisă cu teroare, care îngrozesc cugetele. „Cum a fost posibil?” – e o întrebare fără răspuns – să-l omoare Cain pe Abel, să fie răstignit Iisus, să moară mii de oameni în Noaptea

Sfântului Bartolomeu, să apară Hitler, Stalin, să piară în zilele noastre femei și copii sub bombe „păcii” în Kosovo? De ce răsună și acum planeta de atrocități și e pătată de sânge în multe țărâmurile binecuvântate de soare? Evocarea dramatică a lui Costin Manoliu e, din acest punct de vedere, o invitație la *meditație*, la un efort de opțiune și orânduire a vieții într-un sens înalt moral. „Viața – Dumnezeu ți-o dă. Tu, omule, ce faci cu ea?”.

Autorul schițează două episoade despărțite în timp, unul al trecutului de acum 30 de ani, altul al prezentului și câteva atitudini caracteristice fluctuațiilor vremii și ale oamenilor. Cea mai impresionantă, emblematică pentru memoria martirilor dictaturii comuniste este cea a lui Alexandru Don, neînfrânt în teroarea închisorilor, sublim în tărie și credință. El știe că Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om ca să-l îndumnezeiască pe om și nu se duce nimeni la moarte de bunăvoie pentru o minciună. „Iisus a înviat. Și noi vom învia”, spune Alexandru. De cealaltă parte, comandantul închisorii, abrutizat, torționar avansat în grad pentru loialitatea cu care aplică sentințele la moarte cu un glonț în ceafă, cândva, acum răzvrătit pe destin că l-a îndepărtat de familie pentru banii murdari câștigați aici, în iadul „bandiților” pe care nu-i mai poate extermina decât cu corecțiile sadice prevăzute în regulament. Între ei, Petre Panca, omul care și-a turnat cândva

prietenul, pe Alexandru, condamnat apoi pentru o vină care nu-i aparține, închis în aceeași celulă cu victima lașității sale. „N-am fost decât un instrument“, se justifică el, lamentându-se: „De ce să cred într-un Dumnezeu care m-a abandonat în penitenciar?“. Alexandru: „Dumnezeu e un adevăr mai viu decât toate argumentele care îl neagă“. Petre Panca va suferi o transformare în confruntarea cu Alexandru și în experiența detenției și îi va căuta, peste 30 de ani, pe urmașii acestuia pentru a le cere iertarea. Și a le releva miracolul credinței, care i-a dat puterea să reziste prin rugăciuni. „Dumnezeu există. Și îi ajută pe cei care-l iubesc“. Ar mai fi a patra categorie, a urmașilor, tinerii de-acum care n-au trăit toate acestea, n-au cum le judeca, se pot întreba doar mirați „cum a fost cu puțință?“, dar au propriile lor nemulțumiri, tentații, superficialități și lașități cotidiene pe care le pot depăși, pentru că fondul lor e curat, necompromis și mai pot face ceva împotriva tiraniei de orice fel. Ce? „Să refuzați urâtul, falsul, inutilul“, le spune eroul izbăvit, Petre Panca. Prin conștiința fiecăruia.

Piesa e deci un apel la desăvârșire morală și izbăvire prin credință. Tânărul autor creează situații antitetice concise, confruntări de principii, concentrează în dileme intensități dramatice de gând și cuget. Replica e vie, nervoasă, episoadele se succed pe un ritm al dezvoltărilor și adâncirii lăuntrice, personajele se definesc din reacții precise, contradictorii, ca în fluxul neprevăzut al vieții. E asprime uneori în dialog, sunt unduire lirică și har satiric în ridiculizarea metehnelor. Ochiul lucid parodiază ignoranța nătângă a îndoctrînării materialiste, dar și a instrucției ignorate astăzi pentru o serie de candidați la bacalaureat sau, generalizând, în exercițiul democratic

al populației. Aș spune că pentru prima sa piesă autorul aude multe voci interogative, căroră ține să le dea prilej de exprimare într-un fascicol de scene diversificate, care mai târziu se vor concentra, poate, prin selecție și se vor fixa pe un nucleu mai amplu.

Regizorul Gavriil Pinte, cu șapte ani de experiență radiofonică, are în palmares câteva piese originale care-i onorează opțiunile: *Petru* de Vlad Zografi, *Apocalipsa gonflabilă* de Saviana Stănescu, *Țara (sau tara) mea* de Radu Macrinici, o piesă de Dumitru Solomon, o dramatizare personală după „Cartea lui Iov“ din Sfânta Scriptură, unde dialogul avea reverberații din cer. *Lacrimi de sânge* de Costin Manoliu a montat-o cu acuratețe, în contraste pregnant reliefate de timbrul vocilor lui Mihai Bica (*Alexandru*) și Dan Săndulescu (*Comandantul închisorii*), sinuozitățile tonurilor lui Dan Condurache în personajul fluctuant (*Petre Panca*), rezonanța de prospețime a tinerilor Cristian Iacob (*Victor*) și Iulia Popescu (*Ana*). După cum se vede, nume noi în fonoteca teatrului radiofonic, două aduse chiar din țară, de la Brașov (Dan Săndulescu și Iulia Popescu), care îmbogățesc, cum se și cuvine, lista colaboratorilor acestui teatru de sunete pe care unii actori din capitală îl mai neglijează.

Lacrimi de sânge de Costin Manoliu. Regia artistică: Gavriil Pinte. **Regia tehnică:** Luiza Mateescu. **Asistența tehnică:** Monica Wilhelm. **Regia de studio:** Janina Dicu. **Regia muzicală:** Patricia Prundea. **Redactor:** Domnica Țundrea. **În rolurile principale:** Dan Condurache, Mihai Bica, Dan Săndulescu, Dan Tudor, Cristian Iacob, Iulia Popescu, Anne Marie Ziegler. **În alte roluri:** Dorin Andone, Sorin Gheorghiu, Violeta Berbiuc, Cerasela Constantin, Stan Petrișor, Valentin Protopopescu, Gavriil Pinte, Costin Manoliu.